

DOI 10.36074/logos-05.02.2021.v5.28

ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЛІНГВІСТИЧНИХ ФАКУЛЬТЕТІВ В ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Мозгова Юлія Володимирівна

старший викладач кафедри іноземних мов
навчально-наукового центру іноземних мов

Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського

УКРАЇНА

Надзвичайно швидкий розвиток інформаційних технологій, поява нових засобів комунікації, неперервні зміни наукових досягнень, глобалізація та прискорене старіння знань спонукають до всеохоплюючого запровадження дистанційного навчання на всіх рівнях і в усіх сферах. Реалії сьогодення змінюють потреби суспільства в отриманні освітніх послуг, а відтак відбувається переорієнтація на нові освітні результати, і відповідно – створення нового освітнього інформаційного середовища, яке в свою чергу передбачає ефективну комунікацію між викладачами та слухачами. Однією з перешкод на шляху до підвищення ефективності процесу навчання в умовах дистанційної освіти і налагодженню результативного комунікаційного двостороннього зв'язку, яку викладачам час від часу необхідно долати, є втрата мотивації.

За останні десятиліття було проведено значну кількість досліджень феномену мотивації з точки зору психології, педагогіки, прикладної лінгвістики та методики викладання іноземних мов. Існує величезна кількість моделей і підходів до визначення комплексного поняття мотивації. Однак слід зауважити, що більшість досліджень спрямовані на вивчення мотивації здобувачів освіти. Щодо мотивації науково-педагогічного працівника – явища доволі складного, воно є недостатньо вивченим, особливо в умовах дистанційного навчання незважаючи на той факт, що власне мотивація науково-педагогічного працівника впливає на освітній процес, мотивацію здобувачів освіти і навіть на проведення освітніх реформ.

Мотивація розглядається як психологічний чинник, що є засобом саморозвитку, самовдосконалення та самореалізації особистості педагога. Саме мотивація спонукає до виконання конкретного виду діяльності, визначає можливі способи дії задля реалізації мотивів, забезпечує їх оптимальність та зумовлює необхідну поведінку [1]. За умов зростання інноваційних процесів, швидкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій дедалі гострішою постає необхідність у висококваліфікованих, конкурентоздатних викладачах, що є неможливим без підвищення їхньої професійної компетентності. Саме мотивація є рушійною силою людської діяльності на шляху досягнення конкретної мети, а в освітній сфері – для досягнення освітніх результатів. Її ж втрата стає на перешкоді змінам в системі освіти і власне впровадженню дистанційного навчання.

Рушійною силою до удосконалення професійної компетентності є внутрішня мотивація – бажання приносити суспільну користь, задоволення від процесу діяльності та отримання результатів праці, що виникають із потреб самого викладача. Однак не варто недооцінювати фактори зовнішньої

мотивації, коли йдеться про залучення науково-педагогічного працівника до системи дистанційної освіти. Систематична підтримка, заохочення, престижність, - це ті стимули, які спонукають докладати зусиль. Взаємодію внутрішніх і зовнішніх чинників мотивації простежимо на наступному прикладі.

Усвідомлюючи завдання впровадження дистанційного навчання; аналізуючи послуги, які може надавати викладач в нових умовах; розуміючи фактори, які впливають на ефективність запровадження дистанційного навчання та маючи можливість оцінити значущість застосування інформаційно-комунікативних технологій в учбовому процесі, викладач відчуває потребу в безперервному процесі самоосвіти, який має бути забезпечений закладом освіти з урахуванням індивідуальних потреб педагога. Підвищення кваліфікації викладачів у сфері дистанційного навчання, а також підвищення мотивації науково-педагогічних працівників щодо розвитку власної цифрової компетенції є обов'язковою умовою удосконалення професійної компетентності, а продумана, практично спрямована програма курсів, семінарів та науково-практичних конференцій сприятиме підвищенню мотивації. Хотілося б наголосити саме на практичності організації навчання науково-педагогічного складу: «підвищення мотивації викладачів щодо розвитку цифрової компетентності до програм підвищення кваліфікації викладачів доцільно включати теми, що висвітлюватимуть пріоритетні для викладачів та актуальні для студентів освітні тренди, методика їх реалізації в освітньому процесі». [2] Переобтяженість теоретичним матеріалом та технічними аспектами (наприклад, основи програмування, специфікації, стандарти метаданих і т.ін) значно знижують рівень мотивації викладачів філологічних факультетів. Залучення технічного персоналу до наповнення системи дистанційного навчання готовим контентом, ефективна організація методичного забезпечення дистанційного учбового процесу, перерозподіл навантаження значно сприятиме підвищенню рівня мотивації науково-педагогічних працівників.

Важливою складовою мотивації викладача іноземної мови є емоційний контакт зі слухачем. Важко не почуватися відокремленим від процесу особистісного спілкування в певним чином ізольованому дистанційному просторі, залишаючись переважно більшість часу віч-на-віч з єдиним співрозмовником – екраном. Не залежно від того, наскільки викладач є залученим у взаємозв'язок зі слухачами, йому не вистачатиме щоденної присутності в аудиторії, безпосередньої взаємодії. Ефект камери та говоріння в монітор може істотно демотивувати. Саме емоційний контакт є тим тонізуючим чинником, який впливає на подальший рух вперед для досягнення навчальної мети. Опора на позитивні емоції від міжособистісного контакту сприяє бажанню оволодіння новою інформацією з подальшим її застосуванням у новітньому освітньому просторі. Зважаючи на важливість емоційного контакту, слід більше уваги звернути на створення сприятливих умов, однією з яких є психологічна підтримка викладачів, а саме створення сприятливого психологічного клімату при проведенні дистанційного навчання. Необхідно розуміти, що дистанційне навчання, незважаючи на його істотні відмінності від традиційного навчання, має ті ж самі методичні, навчальні та структурні елементи, а відтак онлайн навчання має і певний ступінь емоційності, який забезпечується використанням різних засобів, зокрема проведенням лекцій, практичних та семінарських занять, індивідуальних та групових консультацій, тощо.

Підсумовуючи викладений матеріал, слід зазначити, що головна роль у процесі професійного розвитку в умовах дистанційної освіти належить власне

самому викладачу і спрямована на його саморозвиток. Організація навчання науково-педагогічних працівників філологічних факультетів повинна відповідати не тільки цілям професійно-педагогічної підготовки, але і водночас реальним можливостям кожного окремого науково-педагогічного працівника. Саме ця відповідність, а також використання зовнішніх і внутрішніх мотиваційних факторів, які підкріплюють пізнавальний інтерес і розвиток професійно-спрямованих якостей особистості, сприятимуть ефективній діяльності викладача в процесі дистанційного навчання.

Список використаних джерел:

- [1] Dörnyei, Zoltán & Ema Ushioda. (2011). *Teaching and Researching Motivation*. Harlow: Pearson Education Limited.
- [2] Морзе Н.В., Василенко С.В. & Гладун М.А. (2018). Шляхи підвищення мотивації викладачів університетів до розвитку їх цифрової компетентності. *Open educational e-environment of modern University*, (5), 160-167. <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2018.5.160177>